

KÉPKIÁLLÍTÁS

Szűcs Attila kiállítása a Bartók 32. Galériában

1994. március 17 – április 7.

Az ember egyebet sem tesz itt, mint szellemi életlehetőségeket teremt magának, írja Franz Kafka, akinek parabolái olyasféle viszonyban állnak szerzőjükkel, mint azok a képek, melyeket Szűcs Attila készít.

Ez a kiállítás olyan tevékenységbe enged bepillantani, melyben a kép alkotásának folyamata nem más, mint egyfajta élettechnika.

A nagyméretű olajképek és a kisebb gipszmunkák egyaránt miértek megfogalmazására készítetik a nézőt. Miért kerül az emberi test természetellenesen kimerevített pózba? Mit keres egy vázszontekercsről készített polaroid kép egy olajfestmény közepén?

Miért pont egy ananász bukkan elő abból a gipszfelületről, amelyben egy másik képen síelő alak fotója süllyedni látszik. Miért csak bizonytalan ködön át szemlélhetjük az amúgy is elmosódott körvonalú oltárt (18. o.) (vagy rózsalugast?). Ki az a figura, aki reliefszerűen jelenik meg egy szabálytalan formán, s mit jelképezhet a mellette lebegő (?) piros kövecské? Miért van ceruzarajz applikálva az egyneműnek tűnő olajképre vagy a fehér gipsztáblára? Miért pont az, és miért pont oda?

Úgy tűnik, hogy ahhoz a logikai struktúrához, melyben ezek a kérdések magától értetődőek, Szűcs Attila képeinek világa másféle felfogást reprezentál. Ezeknek a munkáknak nagy része kollázs-szerű applikáció, melyeken a művészi önkény egymástól különböző dolgokat ütköztet.

A gondolkodás centruma a képeken megjelenő motívum, de nem hozza magával a képbe tárgyi konnotációit. Az azonosítható tárgy sokkal inkább olyan minőséget képvisel, mely párbeszédet folytat a képben jelen levő másik minőséggel. Ez a dialógus lehet játékos, sőt kockázatos, s lehet ambivalens érzések szülője.

Ez a másik minőség tudniillik gyakran nem más, mint jól bevált (?) képnézési és – értelmezési szokásrendszerünk. A képeken fotók, rajzok bukkannak fel, nevezhetjük ezeket talált képeknek.

Attól függetlenül, hogy a művész valóban találta vagy készítette őket, a nagyobb egységbe emeléssel kisajátította, elsajátította ezeket a képeket. Ez fordul elő olyankor, amikor egy kép vagy látvány megérint bennünket, beleszeretünk, s nem tudjuk levenni róla a szemünket.

Olyasfajta kapcsolat alakul ki közöttük és a kép között, amelyet nem tudunk kifejezni a nyelv jeleivel: olyasmint és oly módon közöl, amit és ahogyan csak egy kép tud.

A látás élménye nem más, mint egyfajta képi gondolkodás (mely azonban nem azonos a képekben való gondolkodással). Ahogyan a fogalmi gondolkodás során nyelvi képződményeket formálunk, a képi gondolkodás sem választható le a kép alkotásának aktusáról. A nyelv is alkot képeket, de a kép képisége nem fordítható le a maga egyediségében: olyan univerzális világ, melyben nem a logosz az úr. Szűcs Attila ezt a képi gondolkodást folytatja, amikor a kisajátított elemeket átalakítja, más minőségekkel társítja, s így alkotja meg képeit.

Ez koncentrációt, meditatív összpontosítást igényel.

Ezekben a képzőművészeti értelemben vett képekben egy bizonyos gondolkodásmód van jelen. (S erről szólva főleg negatív meghatározásokkal élhetünk.) Ezek az egyféle szellemi állapottal kapcsolatban lévő „belső tájképek” nem demonstrálnak: nem illusztratívák és nem didaktikusak.

A művészt az a nézőpont érdekli, ahonnan a világot, dolgokat, önmagunkat a legpontosabban látjuk.

Ez a pozíció nem vizuális, hanem logika és világszemlélet által meghatározott, s ebből a nézőpontból a valódi, lényeges összefüggések válnak láthatóvá. Égi nézőpont, mely metafizikai vonatkozásokkal bír.

Ennek a pontnak az elérése nyilván csak kitüntetett pillanatokban lehetséges, melyben egyfajta kegyelmi állapot valósul meg.

Ha reprezentálnak valamit ezek a képek, akkor ezt az élményt, ezt a csodát kinyilatkoztatászerűen reprezentálják.

Szűcs Attila képei azonban nem narratívák, nem szimbolikusak, nem metaforikusak. A bennük rejlő gondolkodásnak a művek nem állomásai, nem vizualizált illusztrációi, nem dokumentumai. Magának a képnek az alkotása a gondolkodás, a szó legszorosabb értelmében vett képzőművészeti tevékenység. Ennek forrása a dolgokhoz való intim viszony. A képalkotás első döntő lépése a motívum kiválasztása, mely önkényes belső döntésen alapul.

Akarat és vágy egy tárgy, egy kép, egy lehetőség továbbgondolására: ezek számunkra titokzatos dolgok, titkok, melyek nem várnak megfejtésre. Bár a motívum affirmatív, jelentése „átúszik” önnön lehetőségein:

a magával hozott logika, nézőpont, élmény, szenvedély reprezentánsa az adott képi világban.

A művész a képet nem felépíti, hanem építi, nem cél, hanem egy lehetőség, egy gondolatkíséret mozgatja.

Igy a kép nem szól valamiről, nincs túldimenzionált jelentése. A kép létrejött, mert létrejöttének lehetősége Szűcs Attila gondolkodásában fennáll.

Nem közlésvágy artikulálja, hanem az érzékenység. Ez mutatkozik meg a visszafogott, egy-egy vizuális elemre koncentrált képeken, a festett felületek finom, árnyalat és faktúrabeli különbségeiben.

A gipsz felületei hátrabongató, már-már nemcsak vizuális hatást gyakorolnak arra a nézőre, aki belemegy a játékba, s jut, ameddig jut.

Hangsúlyozottan nem célja ezeknek a műveknek valamilyen hatást kiváltani, azonban nagyon erősen provokálnak a velük való foglalkozásra.

A kétféle jelrendszert kombináló (és egyben ütköztető) képi logika olyan ambivalenciához vezet, amely utat mutat a kép által képviselt gondolkodás felé, vagy legalábbis erre „érzékenyíti” a nézőt. Nem találunk azonban olyan könnyen olvasható vizuális nyelvet

(következetes szabályokkal és konzekvens jelekkel), mely által az összes kiállított képet olvashatnánk.

Ami összeköti őket, az egy olyan szemlélet, mely a dolgokhoz fűződő elmélyült viszonyon alapul. Analízis és személyesség, melyek konzekvenciáit a képalkotás során vonja le a művész.

Ez nem tisztán tudatos folyamat: a formaalakítás néha csak hosszú idő múlva, visszatekintve nyeri el jogosultságát.

Szűcs Attila festményei bizonyosságok arra, hogy a kép nem helyettesít semmit.

A lírai vizuális élmény (a művésze és a nézőé egyaránt) nem verbalizálható.

Nem hatolhatunk a felszín mögé, amely mögül olyan titok sugárik át, melyet érteni nem, érezni jobban, de leginkább látni lehet.

Balkon, 1994. május

Szoboszlai János